

เศรษฐศาสตร์

บทบาทสื่อต่อสังคม

กำลังใจจากข่าวสารที่มุ่งหน้าสู่หน่วยงานต่างๆ-ขุนนางนอน ต.โป่งผา อ.แม่สาย จ.เชียงราย เพื่อร่วมเป็นหนึ่งในพลังแรงใจดลบันดาลให้ทีมฟุตบอลเด็กหมู่บ้าน 13 คน รอดชีวิตและปลอดภัย หลังจากติดอยู่ในถ้ำแห่งนี้มาตั้งแต่ปลายของวันที่ 23 มิ.ย.ที่ผ่านมา

ทุกองค์การทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ตลอดจนภาคประชาชนได้เข้าร่วมปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือทุกวิถีทางอย่างเต็มที่ ทั้งก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าท่ามกลางความโกลาหล ณ จุดเกิดเหตุย่อมมีอุปสรรคนานัปการ ประเด็นหนึ่งที่ถูกสะท้อนผ่านผู้บริหารระดับสูงหน่วยงานรัฐ นั่นก็คือบทบาทการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนที่อาจสร้างความสับสนต่อสังคม ตลอดจนมีการบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร ทั้งยังถูกผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงรายตำหนินักข่าวโทรทัศน์สถานีหนึ่งที่เขาไปรายงานข่าวในบริเวณถ้ำ ซึ่งอาจขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

ในแง่บทบาทสื่อมวลชนนั้น ต้องเข้าใจว่าสื่อมีหน้าที่รายงานข้อเท็จจริงต่อสาธารณะ กรณีที่ทีมฟุตบอลเยาวชนติดอยู่ในถ้ำเป็นเวลานานถือเป็นเหตุการณ์ระทึกขวัญที่อยู่ในความสนใจของประชาชนทั่วประเทศ ซึ่งหากสื่อมวลชนไม่ทำหน้าที่รายงานสถานการณ์ย่อมถูกตำหนิจากผู้บริโภคข่าวสาร สื่อมวลชนไม่มีหน้าที่บิดเบือนข้อมูล ไม่มีหน้าที่ปิดปาก ปิดหู และปิดตาประชาชน แต่การสร้างความกระจ่างด้วยความจริงที่ครบถ้วนรอบด้านต่างหาก จะช่วยให้สถานการณ์เลวร้ายนั้นเบาบางลง อีกทั้งข่าวสารความคืบหน้าของสถานการณ์ยังสามารถประสานความช่วยเหลือ ไม่ว่าวัสดุอุปกรณ์เฉพาะด้าน เครื่องมือเครื่องมือที่จำเป็น ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญด้านถ้ำให้มีความพร้อมมากยิ่งขึ้น

ฉะนั้น การบริหารจัดการในวิกฤตหนึ่ง โดยเฉพาะปัญหาภัยพิบัติภัยธรรมชาติรัฐต้องไม่ใช่วิธีการสะเปะสะปะ และเอาแต่โทษฝ่ายอื่น เช่น การตำหนิการทำหน้าที่ของสื่อ

ทั้งนี้ เพราะหน่วยงานเจ้าภาพหลักสามารถบริหารจัดการพื้นที่ให้เป็นระบบได้ โดยอาจนำ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ปี 2550 มาประกอบการพิจารณาดำเนินการ ซึ่งการเชิญสื่อมวลชนเข้าร่วมประชุมและรับทราบความคืบหน้าสถานการณ์ สามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัย หรือผู้ได้รับความเสียหายจากสาธารณภัยให้ครอบคลุมทั่วถึงและเป็นไปในทิศทางเดียวกันอีกด้วย

ตลอดจนยังสามารถจัดพื้นที่สำหรับกรรายงานข่าวที่เหมาะสม รวมทั้งอำนวยความสะดวกทั้งอุปกรณ์ และข้อมูลทั้งต้นตอสถานการณ์ในการทำหน้าที่ของสื่อได้ อาทิ สัญญาณการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูง ซึ่งจะช่วยให้ข้อมูลข่าวสารถึงประชาชนอย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ สถานการณ์ถ้ำหลวงในครั้งนี้ ทางสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ยังได้ประสานความร่วมมือไปยังผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ทุกค่าย เพื่อขยายช่องสัญญาณโทรศัพท์ให้มีความรวดเร็วและกว้างขึ้น ให้สามารถใช้งานโทรศัพท์ในพื้นที่บริเวณปากถ้ำและพื้นที่โดยรอบได้รับความสะดวก จะเห็นได้ว่าบทบาทสื่อไม่ได้ขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน ทว่าต้องสร้างความร่วมมืออย่างมืออาชีพ ซึ่งจะช่วยให้วิกฤตการณ์นั้นๆ คลี่คลายลงได้

ขณะที่สื่อออนไลน์ทุกทางที่จงใจบิดเบือนก่อความเข้าใจผิดก็สมควรต้องตติงกันเป็นรายๆ ไป แต่ต้องไม่เหมารวมผู้ประกอบวิชาชีพที่ยึดความถูกต้อง เหมาะควร และไม่ละเมิดสิทธิ์ผู้อื่น ■

หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

ก่อตั้งเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2546 โดยมี บริษัท นานาชาติ โพสต์ จำกัด (มหาชน) เป็นเจ้าของ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา สำนักงานเลขที่ 136 ถนน ณ ระนอง แขวงสุทธรโฆษา คลองเตย กรุงเทพฯ 10110 โทร. 02-616-4000 โทรสาร. 02-616-4201, 02-616-4202

- บรรณาธิการ :** วุฒิ นนทบุรี
Ext. 4224 e-mail : wut@posttoday.com
- รองบรรณาธิการ :** พิเชษฐ์ ชูรักษ์
Ext. 4230 e-mail : pichet@posttoday.com
- รองบรรณาธิการ :** ชลลดา อิงศรีสว่าง
Ext. 4236 e-mail : choladai@posttoday.com
- ผู้ช่วยบรรณาธิการ**
- ฝ่ายข่าวธุรกิจตลาด :** พรพจน์ ชัยศรีบุญเรือง
Ext. 4251 e-mail : pomprot@posttoday.com
- ฝ่ายข่าวการเมือง :** วิษณุ นุ่นทอง
Ext. 4229 e-mail : wissanun@posttoday.com
- ฝ่ายข่าวแมกกาซีน :** ปณิฏา สุวรรณปาล
Ext. 4256 e-mail : panitas@posttoday.com
- ฝ่ายข่าวนโยบายเศรษฐกิจ :** เบญจวรรณ รัตนวิจิตร
Ext. 4247 e-mail : benchawan@posttoday.com
- ฝ่ายออกแบบ :** สุไลมาน ตือราแม
Ext. 4267 e-mail : sulaimand@posttoday.com
- ฝ่ายข่าวการเงิน :** ชิวรัตน์ กิจนายนพงศ์
Ext. 4239 e-mail : shewaratk@posttoday.com
- ฝ่ายข่าวหุ้น-ตลาดทุน :** เจียรนัย อุตะม
Ext. 4242 e-mail : jiaranai@posttoday.com
- ฝ่ายข่าวต่างประเทศ :** นันทิยา เวชระยาบุตร
Ext. 4263 e-mail : nantiyaw@posttoday.com
- ฝ่ายข่าวกีฬา :** เปรมาดี ปานทอง
Ext. 4264 e-mail : premvadeep@posttoday.com
- ที่ปรึกษาของบรรณาธิการ :** วิมลพรรณ ปิณฑวิชัย
Ext. 4226 e-mail : vimolphunp@posttoday.com
- ที่ปรึกษาของบรรณาธิการ :** สมาน สุดโต
Ext. 4225 e-mail : samarns@posttoday.com
- ฝ่ายโฆษณาพิเศษ :** โทร 02-616-4441 e-mail : display@bangkokpost.co.th
- ฝ่ายโฆษณาแยกประเภท :** โทร 02-616-4388
- ฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์ :** โทร 02-616-4444

กดหยวนสุดอลลาร์

จูงมือการค้ามะกัน

| **เนกียา อรสมะระยา**

การอ่อนค่าลงของสกุลเงินตลาดเกิดใหม่ทั่วโลกในปีนี้อาจไม่ใช่เรื่องแปลกอะไร เพราะมีปัจจัยหนุนเรื่องธนาคารกลางสหรัฐ (เฟด) ขึ้นดอกเบี้ย อีกทั้งเศรษฐกิจสหรัฐก็เติบโตได้อย่างแข็งแกร่ง จึงไม่น่าแปลกหากจะเกิดทุนไหลออกและกดให้ค่าเงินของประเทศกำลังพัฒนาตกลงกันถ้วนหน้า

อย่างไรก็ตาม การอ่อนค่าของเงินหยวนจีนแบบทุบสถิติใหม่ในรอบ 6 เดือน เมื่อวันที่ 27 มิ.ย.ที่ผ่านมา กำลังถูกจับตาว่าอาจเป็นการเคลื่อนไหวที่ “ไม่ปกตินัก”

แม้ว่าในภาพรวมตั้งแต่ต้นปีนี้มาจนถึงปัจจุบัน ค่าเงินหยวนจีนจะไม่ได้อ่อนค่าลงแบบเหวี่ยงหวาดเหมือนกับภูมิภาค ที่หลายสกุลเงินอ่อนค่าลงไปมากกว่า 2% ในขณะที่หยวนเพียงอ่อนค่าไปราว 1.67% เท่านั้น แต่บรรดาเทรดเดอร์จำนวนหนึ่งกำลังเชื่อว่ารัฐบาลปักกิ่งอาจกำลังจงใจกดค่าเงินของตัวเองลงเพื่อรับมือกับสงครามการค้ากับสหรัฐที่กำลังร้อนแรงขึ้น

หากดูจากประวัติศาสตร์ตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมา อาจเชื่อได้ว่ามีความเป็นไปได้ที่จีนอาจใช้เงินหยวนเป็นเครื่องมือตอบโต้ทางการค้า และเงินก็ถูกกล่าวหาจากหลายฝ่ายไม่ใช่เฉพาะสหรัฐว่ากดค่าเงินตัวเองให้ต่ำกว่าความเป็นจริงเพื่อสร้างความได้เปรียบให้ภาคการส่งออก ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของเศรษฐกิจมาจนถึงปัจจุบัน

ยิ่งรัฐบาลปักกิ่งกำลังมีปัญหาพิพาททางการค้ากับรัฐบาลประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ อย่างรุนแรงในปัจจุบัน ก็ยังมีน้ำหนักความเป็นไปได้ว่ากรกดค่าเงินหยวนอาจเป็นเครื่องมืออีกชิ้นหนึ่งของจีน เพื่อรับมือกับข้อพิพาทการค้า

วอลสตรีทเจอร์นัล รายงานอ้างความเห็นนักวิเคราะห์หลายฝ่ายว่าการปล่อยให้เงินหยวนอ่อนค่าลงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยต้านทานแรง

กดดันของสหรัฐต่อข้อพิพาทการค้าได้ กำแพงภาษีต่อสินค้าจีนวงเงิน 5 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ (ราว 1.65 ล้านล้านบาท) ซึ่งเริ่มที่ภาษีระลอกแรกก่อนในวงเงินราว 3.4 หมื่นล้านดอลลาร์ (ราว 1.12 ล้านล้านบาท) กำลังจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 6 ก.ค.นี้ หากค่าเงินหยวนอ่อนค่าลงก็จะช่วยเพิ่มความได้เปรียบให้สินค้าส่งออกจีนมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม จีนในอดีตเมื่อ 10 ปีก่อนนั้น กับจีนในปัจจุบันนี้ก็อยู่ในบริบทที่แตกต่างกันมากจนเราไม่อาจเหมารวมได้ว่าจีนสามารถใช้แผนการลดค่าเงินมาตอบโต้สหรัฐอย่างง่าย เพราะการอ่อนค่าของเงินหยวนยังเป็นที่

“ควบคุมคม” ที่สามารถกลับมาทำร้ายตัวเองได้ในวันที่จีนไม่ได้มีแค่การส่งออก แต่ยังมี “ตลาดหุ้น” และเม็ดเงินลงทุนมหาศาลจากต่างประเทศอีกด้วย

หากปล่อยให้เงินหยวนอ่อนค่าลงมากเกินไปก็อาจส่งผลให้เกิดภาวะ “ทุนไหลออก” จนกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงินของจีนที่รัฐบาลปักกิ่งก็ค่อนข้างจะเชะซีชีพเป็นพิเศษต่อเรื่องนี้ หลังจากทีจีนเคยมี

บทเรียนครั้งใหญ่มาแล้วตั้งแต่วิกฤตการณ์ตลาดหุ้นในช่วงเดือนส.ค. 2015 และช่วงต้นปี 2016

นอกจากนี้ หากรัฐบาลปักกิ่งจงใจกดค่าเงินเพื่อหวังผลด้านการส่งออก ก็มีแต่จะยิ่งเพิ่มความตึงเครียดให้ทำเนียบขาวทางตองโตกลับมามากขึ้น ซึ่งที่ผ่านมา โดนัลด์ ทรัมป์ ได้มุ่งโจมตีจีนเรื่องค่าเงินหยวนมาตลอดอยู่แล้วตั้งแต่ช่วงหาเสียงจนถึงปัจจุบัน และยังมีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องในมืออย่าง การขึ้นบัญชีประเทศต้นค่าเงินของกระทรวงการคลัง ที่จะทำรายงานเปิดเผยออกมาปีละ 2 ครั้ง ทุกเดือน เม.ย. และ ต.ค.

การที่ค่าเงินหยวนอ่อนค่าลงไปต่ำสุดในรอบกว่า 6 เดือน หรืออ่อนค่าไปทะลุ 6.617 หยวน/ดอลลาร์ จากที่ปิดตลาด ณ สิ้นปี 2017 ที่ 6.5069 หยวน/ดอลลาร์ จึงถูกตีความอีกแห่งหนึ่งว่า **“จีนกำลังกดค่าเงินหยวนแบบให้อยู่ในกรอบแต่พองาม” คือมีการควบคุมให้อยู่ในแค่อ่อนค่า แต่ก็ต้องป้องกันไม่ให้ตกลงมากเกินไป**

ตัวอย่างหนึ่งที่อาจบ่งชี้ได้ว่าเงินหยวนอยู่ในการดูแลของปักกิ่งอย่าง

ใกล้ชิดก็คือ ในวันที่ 27 มิ.ย. ซึ่งเงินหยวนอ่อนค่าลงไปถึง 0.9% อยู่ที่ 6.6159 หยวน/ดอลลาร์ ในการซื้อขายช่วงเช้า หรือต่ำสุดตั้งแต่วันที่ 19 ธ.ค. 2017 ในวันนั้นยังพบการเคลื่อนไหวที่นำสนใจพร้อมกันด้วย เมื่อธนาคารรัฐอย่างน้อย 1 แห่งพยายามเงินดอลลาร์ลืตใหญ่ออกมาจนทำให้ค่าเงินหยวนกลับมาแข็งค่าขึ้นได้ในวันเดียวกัน

เทรดเดอร์หลายรายให้ความเห็นว่า เป็นที่ทราบกันดีว่าการซื้อขายดอลลาร์ลืตใหญ่ของแบงก์รัฐในจีนนั้นไม่ใช่เรื่องที่แต่ละแบงก์ตัดสินใจทำกันเอง แต่มาจากคำสั่งของแบงก์ชาติ หรือธนาคารกลางจีน (พีบีโอซี) ที่เป็นผู้กำกับดูแลเสถียรภาพการเงินผ่านการใช้กลไกต่างๆ ในมียมากกว่า ซึ่งการแทรกแซงในทำนองนี้ยังเกิดขึ้นในตลาดออฟชอร์ด้วย

การแทรกแซงผ่านการขายดอลลาร์ลืตใหญ่ของแบงก์รัฐเช่นนี้ยังเท่ากับการ “ส่งสัญญาณ” จากจีนให้นักเก็งกำไรด้วยว่า แม้จีนจะอยากเห็นเงินหยวนในแดนอ่อนค่าแต่จีนก็จะควบคุมการเคลื่อนไหวของค่าเงินอย่างใกล้ชิดด้วยเช่นกัน ซึ่งหากเห็นว่าการแทรกแซงและเร็วเกินไปปักกิ่งก็จะเข้าจัดการให้อยู่ในร่องในรอยที่เหมาะสมทันที

ขณะที่ซีเอ็นบีซีอ้างความเห็นนักวิเคราะห์อีกส่วนหนึ่งว่า ปักกิ่งอาจจะไม่ได้เป็นฝ่ายกดค่าเงินหยวนโดยตรง แต่เลือกที่จะแทรกแซงน้อยลงตอนที่หยวนอ่อนค่ามากกว่า

อลัน รัสคิน นักกลยุทธ์ค่าเงินของคอยซ์แบงก์ให้ความเห็นว่า แม้ในเชิงทฤษฎีแล้ว สงครามการค้าอาจนำไปสู่การกดสงครามค่าเงินตามมาได้หากสถานการณ์เลวร้ายลง แต่ก็ยังเร็วเกินไปมากที่จะบอกว่าจีนเริ่มก่อสงครามค่าเงินแล้ว และคิดว่าคงไม่มีฝ่ายใดที่อยากจะไปถึงจุดนั้นเช่นกัน

สงครามค่าเงินยังอาจเร็วไปในวันนี้ แต่หากข้อพิพาทการค้าทวีความรุนแรงขึ้น สงครามศุนานก็อาจเกิดขึ้นได้อีกไม่นานนี้เช่นกัน ■

คลังปัญญาโลก

| ปานทิพย์ ทองพวง
ผู้สื่อข่าวประจำสำนักข่าวกองทุนพัฒนาเกษตรศาสตร์
วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต

ในยุคที่คนพูดกันมากเรื่องเทคโนโลยี เรื่องการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล ทุกอย่างต้องพุ่งท้ายด้วยคำว่า “อย่างมีนวัตกรรม” “อย่างชาญฉลาด (Smart)” ทั้งในไทยและในโลก การไปสู่ออนาคตพูดแต่เรื่องดิจิทัล ทำให้ผู้เขียนมักสงสัยว่าเราต้องล้าหน้าไปเพื่ออะไร เรามุ่งจะล้าหน้ามากไปหรือไม่

ไม่นานมานี้ ผู้เขียนตระหนักว่าชะรอยคงเพราะสมัยก่อนคนน้อย การใช้ชีวิตของผู้คนและการจัดการสังคมมนุษย์จึงทำได้โดยไม่ต้องง่วนวุ่นวายซับซ้อนนัก เมื่อคนน้อยและวิถีชีวิตเรียบง่าย การดำรงอยู่ของสังคมมนุษย์จึงไม่กระทบต่อธรรมชาตินัก ทรัพยากรก็มีใช้เหลือเฟือ แต่เมื่อมนุษย์มีจำนวนมากขึ้น มีรถยนต์ มีโรงงาน มีพลาสติก การใช้ชีวิตแบบนี้ของคนจำนวนมากขนาดนี้จึงส่งผลต่อโลกอย่างใหญ่หลวงอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน จึงจำต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพให้คนยังอยู่กับได้ในโลกใบที่เต็มไปด้วยทรัพยากรย่อยหรือลง

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีรอบนี้ที่หลายคนว่าเป็นการเปลี่ยนเชิง

เรียนรู้จากจีน

เทคโนโลยี = เครื่องมือ ไม่ใช่เป้าหมาย

โครงสร้าง “เปลี่ยนที่ไม่ใช่แค่เปลี่ยนธรรมดา” คงน่าตื่นตื้นในแง่หนึ่ง เพราะเทคโนโลยียุคสมาร์ทเหล่านี้จะช่วยยกระดับการบริหารจัดการสังคมคนบนโลกของเราอย่างก้าวกระโดด จึงไม่แปลกที่นักพัฒนาและผู้นำสังคมระดับต่างๆ ไม่ว่าจะระดับเมือง ประเทศ และโลก ในวันนี้ต่างตื่นตื้นตื้นกับการนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้กับพื้นที่ของตนมาก คล้ายเป็นคำตอบหรือญุ่ญลู่สู่ออนาคตทีเดียว

สังคมหนึ่งทีแน่วแน่จะมุ่งไปคว้าเทคโนโลยีมาช่วยจัดการสังคมของตนและเดินทางเรื่องนี้เต็มที ก็คือ “จีน” หลายคนคงได้ยินว่าจีนล้าหน้าเรื่องนั้นเรื่องนี้ แล้วจีน “ล้าหน้า” เพื่ออะไร เหตุผลที่จีนมุ่งดิจิทัลคงมีหลายประการ เช่น เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ในวันนี้จะยกย่องเรื่อง Integrating Digital Technologies and Energy Management in China ของ Brookings โดย Darrell West และ Ye Qi ที่ชี้แจงมุมมองจีนเอาเทคโนโลยีมาช่วยจัดการการบริหารกิจพลังงานและแก้

ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยชี้ว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องใหญ่ที่ประชาชนจีนให้ความสำคัญมาก รัฐจีนจึงมุ่งเป้าทุ่มเทไปที่การพัฒนาเทคโนโลยีพลังงานทางเลือกอย่างยิ่ง ไม่ว่า ไฟฟ้าพลังน้ำ พลังลม และพลังงานแสงอาทิตย์ จนกลายเป็นผู้นำของโลกในด้านเหล่านี้

นอกจากนี้ จีนก็พยายามพัฒนาและนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลต่างๆ มาใช้บริหารจัดการสังคม โดยเฉพาะสังคมเมือง เพื่อจะสร้างเมืองที่บริหารจัดการอย่างชาญฉลาดใช้ทรัพยากรได้คุ้มค่า และเดินทางเรื่องนี้เต็มที ก็คือ “จีน” หลายคนคงได้ยินว่าจีนล้าหน้าเรื่องนั้นเรื่องนี้ แล้วจีน “ล้าหน้า” เพื่ออะไร เหตุผลที่จีนมุ่งดิจิทัลคงมีหลายประการ เช่น เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ในวันนี้จะยกย่องเรื่อง Integrating Digital Technologies and Energy Management in China ของ Brookings โดย Darrell West และ Ye Qi ที่ชี้แจงมุมมองจีนเอาเทคโนโลยีมาช่วยจัดการการบริหารกิจพลังงานและแก้

เพื่อให้ผู้หน้าที่ตรวจสอบได้ว่ามีรอยรั่วที่ใด หรือบริหารจัดการการส่งน้ำไปยังจุดต่างๆ ของเมืองได้ดีขึ้น ลดการเสียน้ำมหาศาลไปกับการรั่วระหว่างทางหรือการนำเทคโนโลยีดิจิทัลพวก Big Data และ Internet of Things ช่วยพัฒนาภาคเกษตรกรรมในชนบท ทั้งการดูแลผลผลิตและทำให้เกษตรกรเข้าถึงตลาดมากขึ้น

สรุปเราต้องตระหนักว่าเทคโนโลยีและนวัตกรรมล้าหน้าเป็นเพียง “เครื่องมือ” อีกชุดที่เสริมเชี่ยวชาญให้จัดการสังคมได้ดีขึ้น แต่ต้องเอาปัญหาหรือวาระสำคัญของสังคมเราเองเป็นตัวตั้ง แล้วค่อยคิดหาหรือพัฒนาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยตั้งที่จีนนำเทคโนโลยีมาตอบใจหัยสำคัญของตน เช่น การจัดการเมืองและสิ่งแวดล้อม เราจะต้องตระหนักว่าเทคโนโลยีแต่ละชนิดเป็นผลผลิตของสังคมผู้คิดและถูกคิดเพื่อตอบใจหัยของสังคมเขาก่อน การนำเทคโนโลยีภายนอกมาต้องเลือกใช้และปรับเข้ากับสังคมเราด้วย ■